

OLÁN, ESKIL
AHNSTRÖM, RAGNAR

**Marstrands sparbank 1843 14/8 1918 :
minnesskrift utg. med anledning af
sparbankens sjuttiofemårsdag / [Eskil Olán
& Rangar Ahnström]**

Göteborg
1918

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

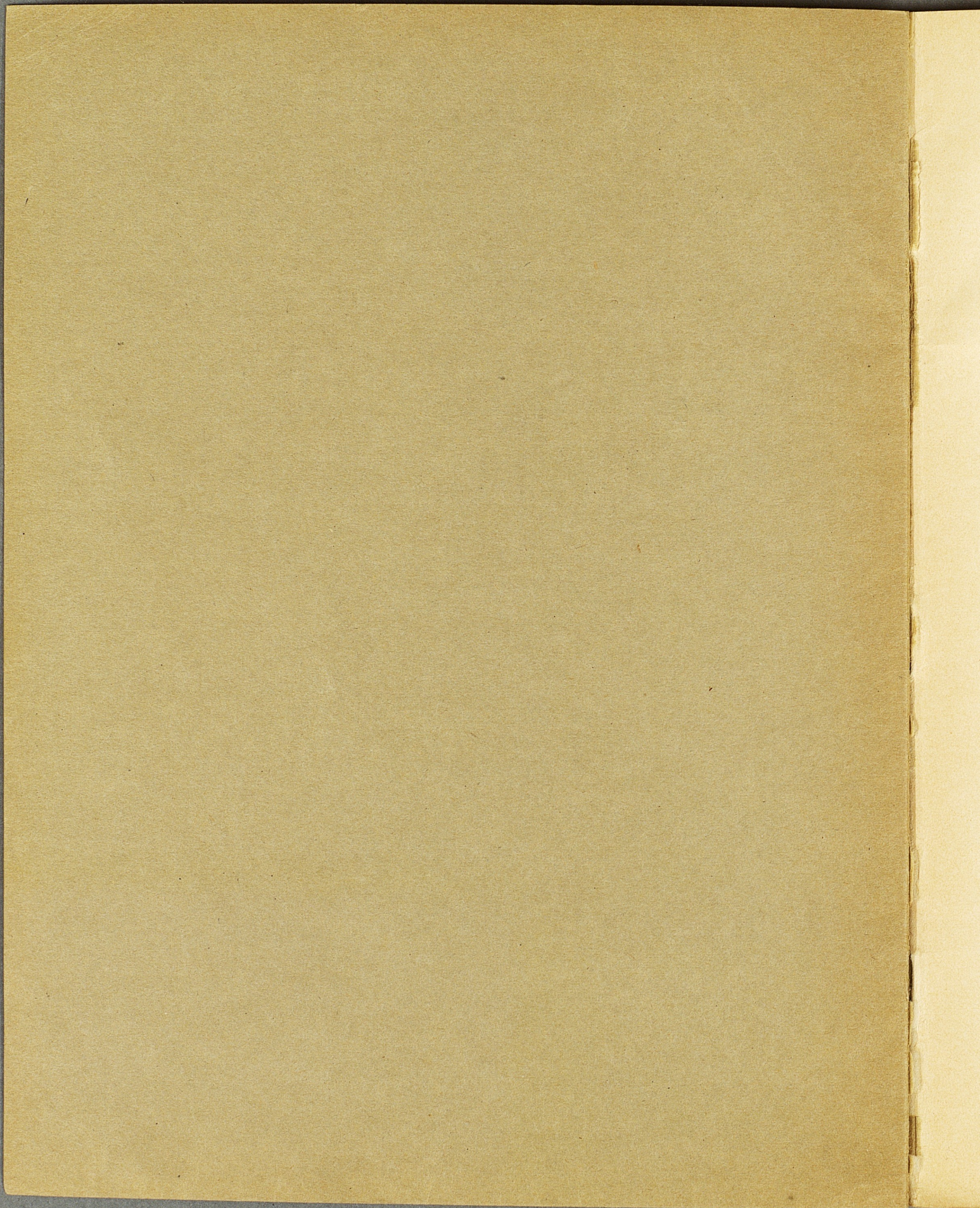
*Polit. ekon.
Bankvæ.
Sparbank.
(1843)*

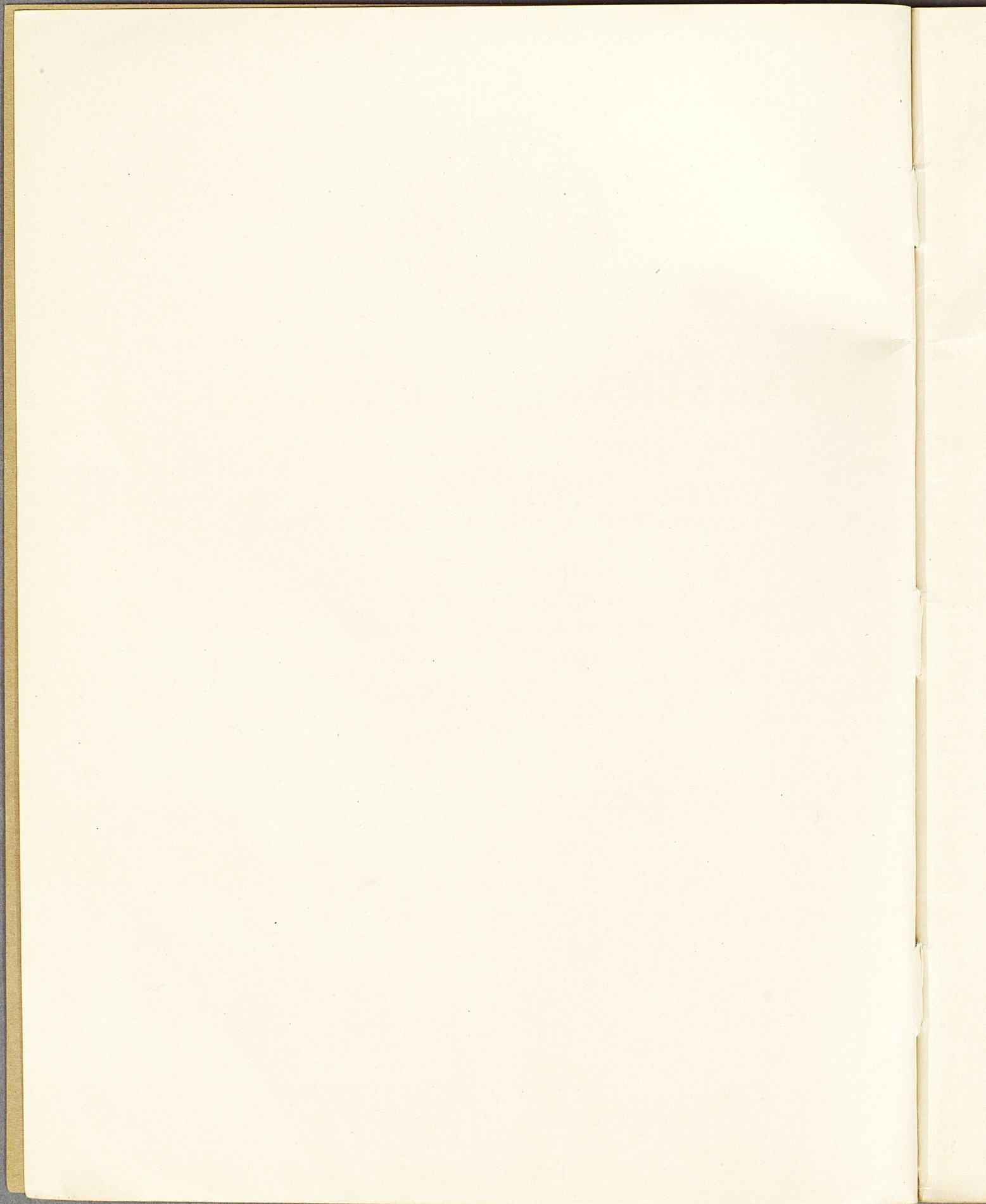
MARSTRANDS SPARBANK

1843 $\frac{14}{8}$ 1918

MINNESSKRIFT
UTGIFVEN MED ANLEDNING AF SPARBANKENS
SJUTTIOFEMÅRS DAG

MARSTRANDS SPARBANK

MARSTRANDS SPARBANK

1843 $\frac{14}{8}$ 1918

MINNESSKRIFT

UTGIFVEN MED ANLEDNING AF SPARBANKENS
SJUTTIOFEMÅRS DAG

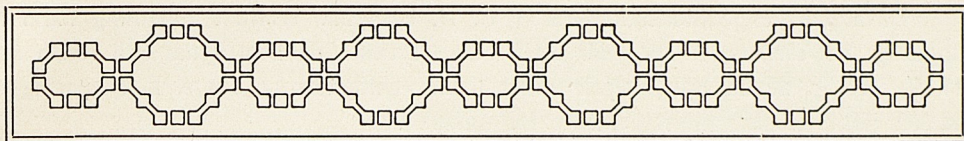

PÅ UPPDRAG AF SPARBANKENS STYRELSE
UTARBETAD AF
ESKIL OLÁN o. RAGNAR AHNSTRÖM

—
TRYCKT I 500 EX.

GÖTEBORG
LUNDBERGS BOKTRYCKERI
1918

DEN FÖRSTE som framkom med förslag om upprättandet af »sparbanker», eller liknande anordningar till de fattigare samhällsklassernas ekonomiska stöd, var den ryktbare engelske författaren Daniel Defoë (1661—1731) — mest känd genom sitt klassiska verk »Robinson Crusoe». Defoës idé upptogs dock på allvar först en mansålder efter sitt framträdande, då nya tankar fått insteg inom de styrandes krets, och då det märkliga »upplysningstidehvarfvet» grundlade en friare åskådning i de ekonomiska förhållandena.

Den äldsta verkliga sparbanken i Europa blef sålunda grundad 1765 i Braunschweig, — snart följd af en liknande inrättning i Hamburg 1778 och i London 1798. De stora förhärjande krig, som snart efteråt drogo fram öfver hela Europa, under Napoleons tidehvarf, motverkade en ytterligare utveckling af sparbankerna, då den ständiga utsugningen af hela länders befolkning ej lämnade mycken möjlighet att göra några besparingar. Efter Napoleons fall lefde dock sparbankerna åter upp, och 1810 grundlades i Skottland den första besparingsbanken i nutida bemärkelse, därvid en prästman i en af landets fattigaste trakter fick till stånd en kassa, som senare snart nog fick otaliga efterföljare öfver hela världen.

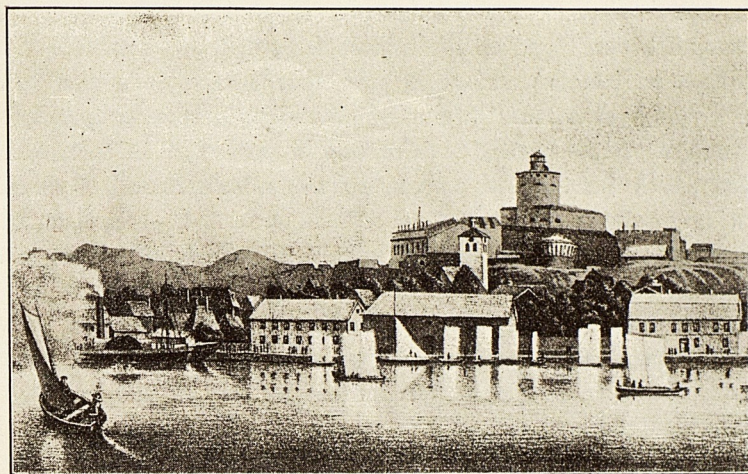
Till Sverige nådde sparbanksidén år 1817 då den ärade representanten för borgarståndet i Stockholm, garfvareåldermannen Johan Westin väckte förslag i riksdagen om inrättandet i vårt land af »besparingsbanker» efter engelskt mönster. Rikens ständer funno det för tidigt att genast själfva utfärda några bestämmelser rörande dylika inrättningar, men ansågo sig dock för den goda sakens skull böra uti underdånig skrifvelse hemställa att K. M:t måtte uppdraga åt någon skicklig person att utarbета och låta trycka lämpliga skrifter för att såmedelst gifva allmänheten mera fullständiga begrepp om ifrågavarande inrättningsorganisation och det inflytande de visat sig hafva för de lägre klassernas arbetsflit, sedlighet och trefnad.

Dåvarande expeditionsskreteraren C. D. Skogman erhöi i anledning här af i uppdrag att författa en populär skrift rörande dessa bankers nytta, och redan år 1819 förelåg denna bok i tryck under titeln »Underrättelse om s. k. besparingsbanker jämte förslag till reglemente för sådana».

Det dröjde ej länge förrän verkningarne af denna publikation visade sig, ty året efter dess utgifvande (1820) grundlades vårt lands första verkliga sparbank i Göteborg, på initiativ af den från Stettin inflyttade köpmannen *Edward Ludendorff*. I samband härmed bör dock nämnas att redan år 1813, då Bromö glasbruk förvärvades af den kände patrioten, direktören för Ostindiska Companiet m. m. kommerserådet B. H. Santesson, densamme lät anordna en enskild sparbank för brukets arbetare.

Göteborgs Sparbank blef dock det första steget på den nya vägen och redan på våren 1821 fick äfven Stockholm sin bank. Nu började intresset att väckas landet rundt och inom tio år funnos sparbanker i alla residensstäderna, — de fyra nordligaste länen dock undantagna.

I Bohuslän grundades den första sparbanken 1836 i Uddevalla, därefter kom Marstrands sparbank, senare följd af Strömstads 1851, Lysekils 1857 samt Göteborgs och Bohusläns Sparbank 1863. Öfriga sparbanker inom länet äro Bullarens (1879), Kville sockens (1883), Tanums (1879), Tegneby (1887), Tjörns härads (1907), Vätte (1896) samt Orousts lån- och sparkassa (1905).

Marstrand vid tiden för sparbankens grundande

De ekonomiska förhållandena i Marstrand vid sparbankens stiftande.

De ekonomiska förhållandena i Marstrand hafva sedan urminnes tider ständigt växlat mellan rikedom och öfverflöd samt fattigdom och nöd, — en följd af de stora sillfiskenas nyckfulla perioder. Därtill hafva krig och stora eldsvådor äfven gjort sitt till, för att tidtals ruinera samhället, så att innevånarna ofta måst anlita regeringens bistånd för att rädda staden undan ekonomiskt förfall.

Mot slutet af 1700-talet rådde en af de stora rikedomspérioderna, — ett resultat af det synnerligen gifvande sillfisket, och till detta kom det välstånd Gustaf III:s märkliga Porto-Francoinrättning (Frihamn) framkallade åren 1775—94. Under det befolkningen 1750 utgjorde 460 personer, steg invånaresiffran vid sekelskiftet 1800 till c:a 1500 och utvecklingen syntes följa en jämn linie uppåt.

Då försvann sillen helt plötsligt år 1808 och det allmänna välståndet följde samma väg. Detta snöpliga slut på en femtioårig lysande tid verkade dubbelt så häftigt bland stadens invånare, enär desamma nu ej längre ägde några större möjligheter att vinna sin utkomst, och en ny generation vuxit upp, som helt anpassat sig efter de goda tiderna.

Lyxen och öfverdådet hade äfven nått långt mot 1700-talets sista år, och någon sparsamhet var föga att finna inom samhället, — det berättas t. o. m. i gamla papper, huru stadens herrar vid sina stora kalaser tände piporna med fidi-bussar som rullades af sedlar och som stukos i talgljusen vid spelborden.

Redan några år efter sillfiskets slut omtalas staden af en reseskildrare såsom »ömkansvärd», och snart funnos endast några hundra människor kvar på platsen, hvilka bl. a. fingo skrapa mossan af bergen för sitt uppehälle, — emedan en del firmor i Göteborg uppköpte dylik mossa till färgämne. Om icke Carlstens fästning funnits, med dess leveransbehof och med den handel garnisonen bedref i staden, skulle egentligen intet mera funnits kvar af Marstrand än blotta namnet, — säger Ax. Em. Holmberg i sin Bohusläns Historia, och då därtill år 1824 en stor eldsvåda härjade staden, nådde den ekonomiska misären sin höjdpunkt. Nu hade den allmänna fattigdomen gått så långt, att flera af stadens nuvarande förnämsta tomtarealer försåldes för några riksdaler, då ingen hade medel att åter bebygga dem eller hägna in områdena.

Penningbristen var kronisk och all verksamhet afstannade, under det befolkningen till stor del hänvisades till småfiske för det dagliga behofvet. Under det Marstrand några tiotal år förut ägt flera stora skepp, funnos vid 1800-talets början endast några däckade båtar å 3—5 lästers drygheit. Bönderna drogo sig alltmera till Göteborg med sina varor och då isen ofta afbröt kommunikationen med fastlandet, fördyrades härigenom lefnadskostnaderna så att livsuppehållet i staden vid denna tid ofta ansågs dubbelt så dyrt som i andra motsvarande samhällen.

Svårigheten att erhålla lån på grund af äldre tiders outvecklade bankförhållanden gjorde äfven sitt till för att undergräfvade den ekonomiska ställningen för den enskilde husägaren. Vid flera tillfällen trädde kronan emellan och förvärfvade för en billig penning dyrbara fastigheter och tomter, hvilkas ägare ej längre kunde behålla desamma under de tryckta förhållandena. Så sent som 1835 vet man att kronan för blott 900 riksdaler förvärfvade tvenne stora trädgårdar jämte husbyggnader. Penningens värde var synnerligen lågt och såsom exempel må nämnas att ett skålpund smör kostade 12 skilling på Marstrands torg 1825, under det mjölken värderades till 4—6 skilling pr kanna.

Dylika små belopp lämnade icke heller den kringboende landtbefolkningen något tillfälle att spara några större summor, och då samtidigt småfolkets arbetsförtjänst i Marstrand stod i proportion härtill, var det äfven för dem svårt nog att samla en sparad styfver. Årslönen för en tjänstepiga var vid denna tid 3—4 riksdaler och det ansågs såsom något storartat då en flicka år 1835 fick 12 riksdaler i lön.

En förändring till det bättre visade sig dock under 1820-talet, då den nygrundade (1822) badorten på Arvidsvik började att taga fart och då allt flera badgäster årligen sökte sig till Marstrand. Nya inkomstkällor öppnade sig nu för stadens invånare, ehuru den växande badtrafiken ännu var mycket begränsad på grund af bostadsbrist efter 1824 års eldsvåda. År 1831 började äfven den första ångbåten att anlöpa Marstrand, — hjulångaren »Götha Elf», och en ökad trafik visade sig efterhand.

Omkring år 1840 hade den genom badtrafiken framkallade utvecklingen nått så långt, att en viss ekonomisk företagsamhet åter började att vakna. Samtidigt anlände äfven till Marstrand såsom badgäst en man, hvilkens rika initiativ inom några få år skulle framkalla en verklig revolution ifråga om stadens finansiella förhållanden.

Landshöfding v. Kraemers verksamhet.

Robert Fredrik von Kraemer var född på Gammelgård, Tavastehus län, i Finland den 20 augusti 1791, och började sin bana såsom militär, ehuru hans senare verksamhet långt mera ägnades åt de fredliga värfven. Såsom fänrik vid Göta artilleri deltog han i kriget mot Norge 1808 och bevistade några år senare såsom bataljonsadjutant vid lifgardet de stora drabbningarna vid Gross-Beeren, Dennewitz och Leipzig 1813. Följande år deltog v. Kraemer i Carl XIV Johans fälttåg mot Norge, men efter freden öfvergick han till diplomatien, och förmedlade bl. a. i Bayern Oscar I:s giftermål med drottning Josefina.

År 1830 blef v. Kraemer landshöfding i Uppsala — ett ämbete som han förvaltade ända till 1862 och där hans rika initiativ lämnat varaktiga spår. Hans flit och omtanke för det allmännyttiga begränsades dock ingalunda blott till Uppland, utan sträckte sig vida omkring och en mängd institutioner hafva v. Kraemers energi att tacka för sin tillkomst. Bl. a. grundade han Ultuna landtbruksinstitut, väckte första förslaget om landtbruksmötens afhållande, utverkade anslag till rikets geologiska undersökning. I Upplands län vittna otaliga inrättningar och anläggningar om landshöfdingens sociala intressen, hvilka äfven förmådde de tacksamma innebyggarna att prägla en guldmedalj öfver v. Kraemer vid hans tjugufemårsjubileum såsom länets styresman. — Död i Uppsala den 25 maj 1880. — — —

Redan under 1800-talets första årtionden vistades v. Kraemer ofta i Bohuslän och uppehöll sig bl. a. å Gustafsbergs badort. Omkring 1840-talet anlände han till Marstrand, hvilken stad han sedermera ägnade ett stort intresse. Bl. a. är han

Landshövding Robert v. Kraemer

att betrakta såsom upphofsmanen till Marstrands nuvarande badinrättning, enär v. Kraemer 1843 lyckades samla ett antal Marstrandsbor och badgäster, hvilka förenade sig om uppförandet af det äldsta kombinerade bad- och societetshuset i dåvarande Westbeckska trädgården.

I sitt län grundade v. Kraemer Mälareprovinsernas hypoteksförening samt dess Enskilda bank, och det är äfven i egenskap af föregångsman å detta område som Marstrands samhälle nu, efter sjuttiofem år, med tacksamhet erinrar sig v. Kraemers insats.

Sommaren 1843 började landshövding v. Kraemer att sätta igång sina förberedelser bland stadens invånare till stiftandet af en *sparbank*. Till åstadkommandet af dess grundplåt valde man en i våra dagar icke ovanlig metod, — att genom spelandet af en teaterpjäs insamla en penningesumma. Detta »sällskapsspektakel» gick äfven af stapeln å nuvarande Högre Folkskolans stora sal, hvilken då utgjorde stadens enda högtidslokal, i dess egenskap af restaurant, och hvilken då innehades af herr Törnsten.

Teaterpjesen upptog något militäriskt ämne och landshövding v. Kraemers

dotter utförde titelrollen, — en händelse som hon ännu på gamla dagar med stort nöje erinrade sig, då hon under namn af grefvinnan de la Gardie årligen återkom till Marstrand under kung Oscars tid. Bland åskådarna lefva ännu några som tydligt ihågkomma de anstalter hvilka voro förenade med sparbankens första öppnande, bl. a. fru I. Widell och rektorskan A. Widell härstädes.

Resultatet af sällskapsspektaklet förelåg närmast i följande protokoll, hvilket bildade sparbankens stiftelseurkund:

Protocoll

År 1843 den 14 Augusti sammanträdde på kallelse af Herr Landshöfdingen v. Kræmer: Hrr vice Borgmästaren E. J. Röing, Kapten C. M. Lundgren, Kapten Segersten, Kyrkoherde Broberg, Tullförvaltare Fundahn, Fabrikör Skoglund och Collega Scholæ G. Widell. Herr Landshöfdingen Kræmer tillkännagaf att ändamålet med sammanträdet var att öfverlägga om bildandet af en Sparbank för Marstrand och kringliggande socknar. Sedan en sådan inrättnings nytta enhälligt blifvit godkänd, under tacksamt erkännande af Landshöfdingens välvilja för orten genom frågans väckande och nit för dess verkställande, antogs ett af Herr Landshöfdingen uppläst och föreslaget Reglemente för den blifvande Sparbanken, af hvilket 200 exemplar och 200 motböcker skulle tryckas.

Till ledamöter i Sparbanks-Direktionen utsågos:

Herr Öfverste Aminoff, Ordförande	Herr v. Borgmästare Röing, v. Ordförande
» Kapten af Petersens	» Löjtnant Lindman
» Kyrkoherde Broberg	» Tullförvaltare Fundahn, Cassör
» Fabrikör Skoglund.	

Till suppleanter:

Herr Kapten Lundgren	Herr Handlanden P. Videgren
----------------------	-----------------------------

samt till Protokollsförare vid Direktionena blifvande sammanträden Collega Scholæ G. E. Widell.

Herr Landshöfdingen öfverlemnade sedan åt den utvalde Cassören Herr Tullförvaltare Fundahn, såväl en summa af 56 Rdlr 32 sk. b:co, insamlade och utgörande behållningen af ett härstädes den 13 Augusti gifvet Societetsspektakel som ock derjemte en motbok från Göteborgs Sparbank utvisande att derstädes blifvit för den tillämnade sparbankens i Marstrand räkning af v. Borgmästare Röing insatt en summa af 75 Rdlr 20 sk. b:co, hvilket belopp, förlidet år, på samma sätt blifvit insamlat. Dessa summor, utgörande med influtne ränta å nämnde 75 Rdlr 20 sk. tillsammans 133 Rdlr 16 sk. b:co, skulle ntgöra Sparbankens grund- eller hjulpfond.

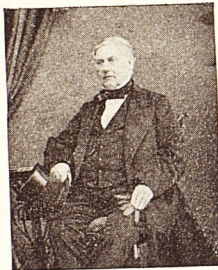
Sparbankens blifvande kontor bestämdes å Rådhuset, hvarest en tafla med tillkännagifvande om tiden då Sparbanken enligt reglementet skulle hållas öppen, borde anslås.

In fidem

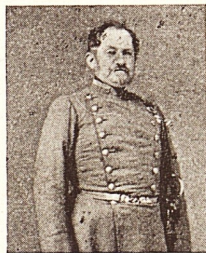
Gust. E. Widell

Öfverste Gregory Adolfsson Aminoff
Sparbanksdirektionens förste ordförande

v. Borgmästaren E. J. Röing
Sparbankens förste v. ordförande

Major Adolf Lindman

Handl. Peter Widegren

Sparbankens första tid.

Den 6 september 1843 öppnade banken sin lokal i nuvarande Tullkammarens rum å Rådhuset, med tullförvaltaren Fundahn såsom kassör och hr Carl Gustaf Röing såsom bokhållare.

Insättarne strömmade snart till och innehafvaren af den första sparbanksboken blef »gossen Carl J. Röing». Sammanlagda antalet utlämnade böcker under räkenskapsåret blef 127, med en slutsumma af insatta 2163: 28 riksdaler, under det 43 uttagningar verkställdes å summa 531: 39 riksdaler. Sparbankens »enskilda hjälpfond» uppgick samma år till den blygsamma siffran af 133: 16 Rd, — uppkommen dels genom inkomst, dels genom recetten på de anförda tvenne teaterföreställningarne.

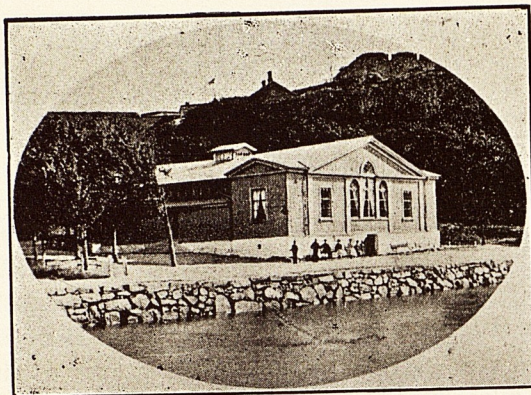
En annan inkomst bestod därjämte i de *årsafgifter*, som nitton personer förbundit sig att erlægga i fem år framåt, med 32 skilling pr år. Utgifterna voro likaledes synnerligen måttliga och omfattade endast kontorsböcker o. d. tillsammans 45 Rd. Någon lön för kassören fanns ej upptagen, utan betraktades denna befattning troligen i första hand såsom ett hedersuppdrag.

Ett närmare studium af förteckningen öfver de första årens insättare visar huru bankens verksamhet ifrån början var anlagd därhän, att befrämja sparsamhet bland de mindre bemedlade samt bland stadens uppväxande ungdom. Gossar och små »mamseller» förekommo öfvervägande bland insättarne och endast enstaka äldre personer återfinnas å listan.

Därjämte förefanns en särskild kategori af kapitalister, — lifstidsfångarne på Carlstens fästning. Ej mindre än tio procent af insättarne utgjordes nämligen af dylika fångar, hvilkas insatser äfven voro så betydande, att af den insatta summan 2163 riksdaler, mer än femtedelen (480 Rd) deponerats af lifstidsfångarne. Det kan ju synas egendomligt att dylika personer, hvilkas framtid kronan på ett särskildt sätt säkerställt, genom sparbanken samlade på hög för kommande tider, men förklaringen gifves däri, att många af Carlstensfångarne slutligen benådades och lämnade orten.

Under det sålunda en stor del af kundkretsen förvarades säkert bakom lås och bom, så var detta i början ingalunda fallet med sparbankens egna värden, då vederbörande saknade kassakista. Denna brist blef dock snart afhjälpt, enär vid sammanträde i okt. 1843 direktionen antog kyrkoherdens välvilliga anbud, att förvara sparbankens panter i kyrkans järnkista inom sakristians brandsäkra murar.

Den benämning »panter» som därvid gafs åt sparbankens säkerheter för de utlämnade lånen träffar hufvudet på spiken. Vid granskning af de äldre protokollen befinnes det nämligen att sparbanken bedref full pantlånerörelse, så att en

Det äldsta societets- och badhuset i Marstrand

hvar kunde få stampa på både guld- och silfverpjäser och för dessa erhålla små handlån på några få riksdaler.

Redan vid direktionens tredje sammanträde ordnades denna angelägenhet och beslöts, att lån mot guld och silfver icke skulle beviljas efter högre värde än för myntad metall af samma slag. Taxan var 4 riksdaler för 20 karats guld af en dukats vikt, och 1 Rd för ett lod silfver.

Vid samma tillfälle beviljades sparbankens första lån, därvid en hr H. erhöll 30 riksdaler mot borgen af två kända män, en rådman A. fick 86 riksdaler mot 85³/₄ lod silfver hvarjämte själfve bankkassören Fundahn lånade 100 riksdaler mot en aktie i »Nya badhuset» plus 42 lod silfver. I detta sammanhang bör nämnas att badhusaktierna äfven i det följande intogo en framstående plats i sparbankens affärsrörelse, — särskildt vid låneverksamheten och att dessa aktier inom Marstrands horisont synas ha spelat samma roll som Grängesbergarne i våra dagar inför en vidsträcktare krets.

Det första lånet mot inteckning i hus beviljades den 29 nov. åt lotsålderman S., som bekom 33 riksdaler och 16 skilling mot säkerhet i hans fastighet på Koön. För våra dagars förhållanden är detta belopp en löjligt liten summa, — knappt värd besväret att sätta upp en inteckning jämte revers, men andra penningvärden voro även gällande för sjuttiofem år sedan, — något som ju även framgår af det blygsamma lån å 4 riksdaler som utlämnades till en smed mot pant af en guld-ring. Det dröjde äfven länge innan lånen i regel öfverstego 100 riksdaler; och sparbankens affärer rörde sig mestadels med 10—50 riksdaler. Den högsta årliga insättningssumman var även måttligt tilltagen, nämligen 52 riksdaler. Senare höjdes dock maximibeloppet på öfverste Aminoffs förslag till 100 Rd. För flitiga in-

sättare anordnades redan tidigt premier, bestående af högst 24 skilling banco pr motbok och 1845 utdelades sammanlagt 11 Rd 16 sk. till ett antal insättare, bland hvilka fångar och artillerister voro i majoritet.

Efter sparbankens offentliga öppnande började direktionen äfven att efterhand utse principaler, hvilket hedersuppdrag tid efter annan meddelades åt ansedda personer inom länet, utan att särskildt Marstrand därvid gynnades. Sålunda blef prosten i Tjörns pastorat, *Carl Ulrik Ekström* sparbankens förste principal, — vald samtidigt med sina ämbetsbröder, prostarne Rodhe och Wahlmark. Därefter kallades landshöfdingen i Göteborg greve *Carl Gustaf Löwenhjel*m, som förklarade sig mottaga uppdraget, och som i det följande visade ett stort intresse för sparbankens utveckling.

Under första tiden fungerade kassören utan någon som helst ersättning och sparbankens kontorsutgifter omfattade endast papper, böcker o. d., samt den gratifikation å 1 riksdaler och 16 skilling, som tilldelades vaktmästaren Pehrsson för hans besvär med sparbankens ärenden under året. Detta arvode höjdes 1845 till 3 Rd och 16 sk. och senare fick P. hela 5 Rd. Tullförvaltare Fundahn och hr

Röing forforo äfven i det följande att sköta bankens medel, intill dess på grund af dessa herrars afflyttning magister G. E. Widell år 1848 valdes till räkenskapsförare med en årlig ersättning af 25 riksdaler, — »ett belopp hvarutöfver Bolaget ansåg sig icke kunna gå, med afseende på nuvarande ringa tillgångar». Hr Widell afsade sig uppdraget 1851 då kapten *J. G. Ham-mardahl* öfvertog räkenskaperna, hvilka sedermera stannade i hans händer intill hans död. Fr. o. m. år 1858 höjdes bokförarens lön till 83 Rd. 16 sk. Banco, hvarjämte vaktmästaren fick 8 Rd. Samtidigt beslöts att sparbanken skulle räkna med riksdaler riksgäld.

Nu hade sparbanken vunnit stadga, och de allt-mera växande beloppen vid länetransaktionerna visade

Prosten C. U. Ekström
Sparbankens förste hufvudman

Grefve C. G. Löwenhjel
Landshöfding i Göteborg

att behållningen alltmera ökats. Nu pantsattes ej längre fingerringarne, utan helt andra och mera stabila säkerheter lämnades, — framförallt i fastigheter samt i de borgensförbindelser som alltmera blefvo brukliga inom sparbankens välkända kundkrets. Likaledes sträckte banken sina affärer till Göteborg för att få placerade sina öfverskott, därvid särskildt gamle stadsmäklare Ström medverkade. Affärerna med badhuset forforo allt framgent och de summor som i dessa angelägenheter cirkulera bland sparbankens äldre papper visa hvilken vikt man lade vid badinrättningens drift.

Efter de första tio årens grundläggande verksamhet löpte sparbanken in på den utvecklingens väg som nu fortfarande följes, och protokollen upptaga efterhand endast rena lånefrågor.

En angelägenhet af social innebörd, som gaf anledning till mycken diskussion, var dock det förslag som väcktes år 1857 af major Silfversvan, rörande upprättandet af ett nykterhetsvårdshus. Major S. hvilken under årtionden verkade såsom sparbanksdirektionens ordförande, hade nämligen funnit att arbetarne i Marstrand gjorde af med sina små förtjänster på ett omåttligt förtärande af starka drycker, i st. f. att genom sparbanken göra dessa penningar nyttiga i nödens stund. I anledning häraf föreslog han en kommitté som skulle utarbета en plan till ett dylikt vårdshus, — en åtgärd hvartill hrr principaler enhälligt lämnade sitt bifall, — ehuru principalerna dock icke ville bevilja majorens anhållan om ett räntefritt låns utlämnande till den som åtog sig vårdshusets öppnande.

Följande år blef dock ett lån å 100 riksdaler utlämnadt åt änkefru F. som upprättade det åsyftade vårdshuset, med ett års räntefrihet, och skulle räntan påföras hjälpfonden.

Sparbankens senare utveckling

En närmare granskning af tabellerna öfver de gångna sjuttiofem årens ekonomiska utveckling visar den jämna stegringen i sparbankens omsättning. Man kan dock därvid iakttaga en del smärre växlingar i siffrornas löpande rad, och bl. a. iakttages huru vissa af de stora krigen under 1800-talet synas hafva ökat insättningarne under en kortare tid. Likaledes märkes äfven huru sillfiskets återupptagande mot 1870-talets slut framkallade en stegring af insättningarne.

Efter ingången af nu varande århundrade har sparbankens verksamhet ytterligare utvecklats därvid särskildt de ökade inkomsterna hos stadens invånare, de

kringboende landtmännen samt fiskebefolkningen inom distriktet bidragit till att drifva upp insättningarne, — trots det samtida öppnandet af tvenne andra bankkontor å platsen. Efter den egendomliga situation som uppstod den 1 aug. 1914 vid världskrigets utbrott, därvid sparbanken stängdes några dagar, inleddes i viss mån en ny tid för sparbanken på grund af de stora belopp som efterhand flutit in. Dessa kunna i första hand betraktas såsom rena nationalekonomiska vinster, utgörande likvid från utlandet för de stora sillfångsterna 1915—16—17 och hava äfven medverkat till att insättningarne fördubblats på två år.

Efter att i årtal varit förlagd till Rådhuset, flyttades sparbankens lokal under 1850-talet till kapten Hammardahls hus, samt därifrån till kamrer Olåns nybyggnad vid kajen. Därefter öfvertogs banken af konsul Lundberg, och höll sitt kontor vid Paradiset, intill dess en stor och tidsenlig lokal öppnades i hr Widells hus, där äfven ett större hvalf samt ett högtidsrum blefvo anordnade för sparbankens räkning.

Under de senaste årtiondena har sparbanken blifvit i tillfälle att af sitt öfverskott utdela betydande penninganslag till allmännyttiga ändamål inom Marstrand.

Sålunda lämnades år 1891 sammanlagt 3,000 kronor till telefonanordningar samt till sällskapet S:t Erik för underhåll af vägar och planteringar å Marstrandsön. Äfven 1894 erhöi »S:t Erik» 1,000 Kr. Vid konung Oscars jubileum 1897 anslogs 500 Kr. till sanatoriefonden, och samma år lämnades 2,500 Kr. till restaurering af orgeln i Marstrands kyrka. Därefter växte anslagen och 1901 utdelades 8,000 Kr. till ordnandet af stadens brandväsende, samt 1902 Kr. 8,500, fördelade å följande poster: Fru Josefine Nordströms fond till lungsjuka 2,000 Kr.; Epidemisjukhuset, till anskaffning af desinfektionsapparat samt badrum 2,500 Kr.; sällskapet S:t Erik 1,000 Kr.; Understödsföreningen i Marstrand 2,000 Kr.; kyrkan, till plantering 1,000 Kr.

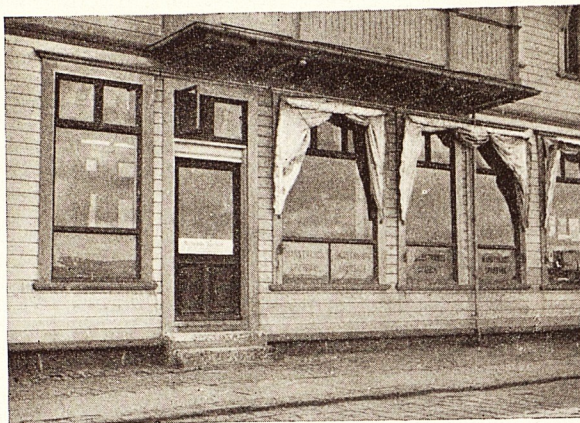
År 1903 gafs 6,000 Kr. till dränering och 1904 lämnades 2,400 Kr. fördelade sålunda: nya fönster i kyrkan, 1,000 Kr.; nytt tornur i d:o 1,000 Kr., samt till »De fattiges Vänner» 400 Kr.

E. Olån

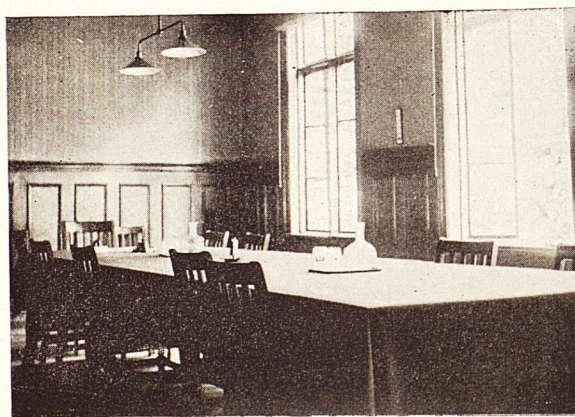
Sparbankens utveckling

År	Under året						Vid årets slut					Under året	
	Insatt belopp		Godtgjord ränta		Uttaget belopp		Insättarnes behållning		Kvarstående insättare	Reservfonden		Utbetalda anslag	
	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	antal	Kr.	öre	Kr.	öre
1844	3,245	37	92	37	807	84	2,529	90	127	208	37		
1845	3,681	35	164	12	1,208	53	5,166	84	145	307	81		
1846	4,593	25	324	27	3,642	90	6,441	46	168	363	94		
1847	2,921	25	349	88	1,811	84	7,900	75	160	408	03		
1848	4,890	50	412	37	3,303	34	9,900	28	184	504	59		
1849	—	—	—	—	—	—	10,119	25	150	626	37		
1850	—	—	—	—	—	—	9,830	28	133	776	78		
1851	—	—	—	—	—	—	10,223	75	138	794	72		
1852	—	—	—	—	—	—	12,044	75	163	912	69		
1853	—	—	—	—	—	—	16,330	44	198	855	09		
1854	—	—	—	—	—	—	17,426	62	202	963	47		
1855	—	—	—	—	—	—	19,489	56	224	1,119	94		
1856	—	—	—	—	—	—	29,085	63	262	1,125	19		
1857	—	—	—	—	—	—	35,655	09	310	1,506	28		
1858	—	—	—	—	—	—	36,563	23	302	1,756	43		
1859	—	—	—	—	—	—	35,110	40	336	1,854	61		
1860	—	—	—	—	—	—	36,009	58	352	2,249	39		
1861	—	—	—	—	—	—	35,501	58	363	2,338	13		
1862	—	—	—	—	—	—	36,890	94	394	2,663	32		
1863	—	—	—	—	—	—	43,564	64	424	2,790	24		
1864	—	—	—	—	—	—	50,460	98	456	2,968	47		
1865	35,774	96	2,550	68	29,546	43	59,240	19	505	3,124	67		
1866	25,496	71	2,684	44	32,244	06	55,177	28	521	3,465	22		
1867	29,176	30	2,644	72	30,926	76	56,071	54	551	3,822	46		
1868	38,672	87	2,668	54	42,980	94	54,432	01	588	4,048	37		
1869	26,137	46	2,464	33	28,728	48	54,305	32	594	4,402	15		
1870	36,885	30	2,881	39	23,175	28	70,896	73	668	4,834	11		
1871	39,495	17	3,555	20	33,482	77	80,464	33	767	4,988	62		
1872	34,766	96	3,474	10	35,115	21	83,590	18	848	5,714	59		
1873	45,183	63	3,928	81	30,994	56	101,708	06	935	6,690	69		
1874	46,063	94	4,539	48	40,839	76	111,471	72	910	7,534	67		
1875	48,176	12	4,812	63	44,816	—	119,644	47	943	9,193	56		
1876	48,405	39	5,173	35	46,915	16	126,308	05	1,001	10,024	23		
1877	36,945	64	5,128	25	58,243	70	110,138	24	995	10,804	24		
1878	48,708	36	5,085	62	52,981	69	110,950	53	1,035	10,910	08		
1879	68,304	25	5,426	80	61,259	72	123,421	86	1,055	11,622	52		
1880	93,948	—	6,327	07	76,178	89	147,518	04	1,105	12,335	76		
1881	111,253	74	6,725	10	88,526	01	176,970	87	1,204	14,170	67		
1882	106,139	19	7,784	76	98,032	69	192,862	13	1,247	16,176	40		
1883	125,443	16	8,493	71	123,951	10	202,847	90	1,352	18,158	46		
1884	111,092	82	8,490	73	111,472	63	210,958	82	1,420	20,454	18		
1885	124,739	44	9,625	34	111,123	06	234,200	54	1,445	23,134	13		
1886	112,294	95	10,473	50	117,912	75	239,056	24	1,506	26,386	24		
1887	120,889	87	10,675	69	107,528	59	257,935	09	1,536	28,935	04		
1888	178,780	48	10,696	35	158,862	21	288,549	71	1,333	32,156	04		

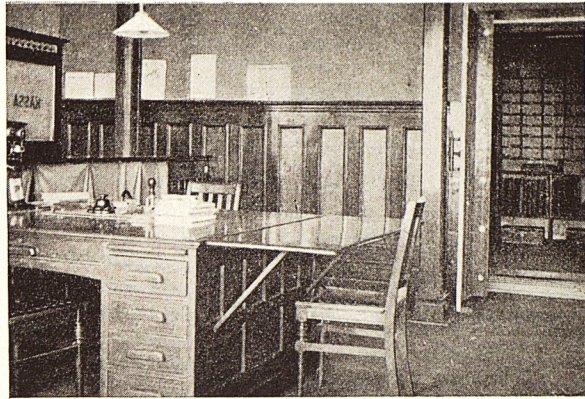
År	Under året						Vid årets slut						Under året	
	Insatt belopp		Godtgjord ränta		Uttaget belopp		Insättnares behållning		Kvarstående insättare	Reservfonden		Utbetalda anslag		
	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	antal	Kr.	öre	Kr.	öre	
1889	339,679	67	12,401	65	285,628	30	355,002	73	1,363	36,201	02			
1890	396,478	98	12,345	48	389,360	49	374,466	70	1,432	40,845	86			
1891	467,996	69	14,457	73	438,447	78	418,473	34	1,444	43,124	93	2,000	—	
1892	404,357	27	14,839	74	434,359	26	403,311	09	1,468	48,832	04			
1893	383,948	87	14,327	31	411,264	51	390,322	76	1,379	53,224	73			
1894	364,549	03	15,428	90	345,955	36	424,345	33	1,480	56,160	31	1,000	—	
1895	424,549	31	15,852	34	342,287	55	522,459	43	1,560	60,847	59			
1896	413,979	36	19,202	17	385,247	27	570,393	69	1,659	65,114	20			
1897	329,013	13	17,522	59	374,780	24	542,149	17	1,691	70,815	69	500	—	
1898	527,496	09	18,784	53	499,735	08	588,694	71	1,781	75,737	45	2,500	—	
1899	515,622	22	21,823	32	531,392	59	594,747	66	1,911	80,925	06			
1900	439,570	37	20,431	66	454,698	03	600,051	66	1,946	87,929	32			
1901	504,873	20	25,362	25	455,618	49	674,668	62	1,994	84,114	67	8,000	—	
1902	470,477	97	26,744	87	439,355	—	732,536	46	2,011	81,353	41	8,500	—	
1903	561,870	24	26,659	08	534,625	31	786,440	47	2,030	81,136	64	6,000	—	
1904	674,781	69	30,681	94	603,926	46	887,977	64	2,142	86,205	60	2,400	—	
1905	726,557	31	34,055	87	687,819	35	960,771	47	2,194	95,263	11			
1906	814,655	86	44,278	49	672,513	55	1,147,192	27	2,310	100,879	38			
1907	861,987	19	51,373	19	841,413	90	1,219,138	75	2,445	108,644	51			
1908	808,562	47	57,934	10	813,131	77	1,272,503	55	2,633	115,765	74			
1909	896,966	17	58,984	35	841,208	29	1,387,245	78	2,687	122,845	52			
1910	920,426	78	61,325	86	908,159	60	1,460,838	82	2,735	131,743	53			
1911	1,043,456	32	66,963	89	941,941	55	1,629,517	48	2,875	140,107	09			
1912	1,121,916	84	64,602	58	1,063,777	57	1,752,259	33	3,048	154,834	96			
1913	1,078,089	37	78,723	22	1,018,758	88	1,890,313	04	3,169	165,072	65			
1914	741,523	82	81,692	30	917,663	16	1,795,866	—	3,159	174,903	49			
1915	1,253,951	53	85,717	—	781,657	62	2,353,876	91	3,345	185,320	—			
1916	2,885,901	52	137,239	57	1,493,473	12	3,883,544	88	3,658	200,169	21			
1917	2,356,791	93	180,795	33	1,955,038	99	4,466,093	15	3,826	227,990	89			

Sparbankens lokal

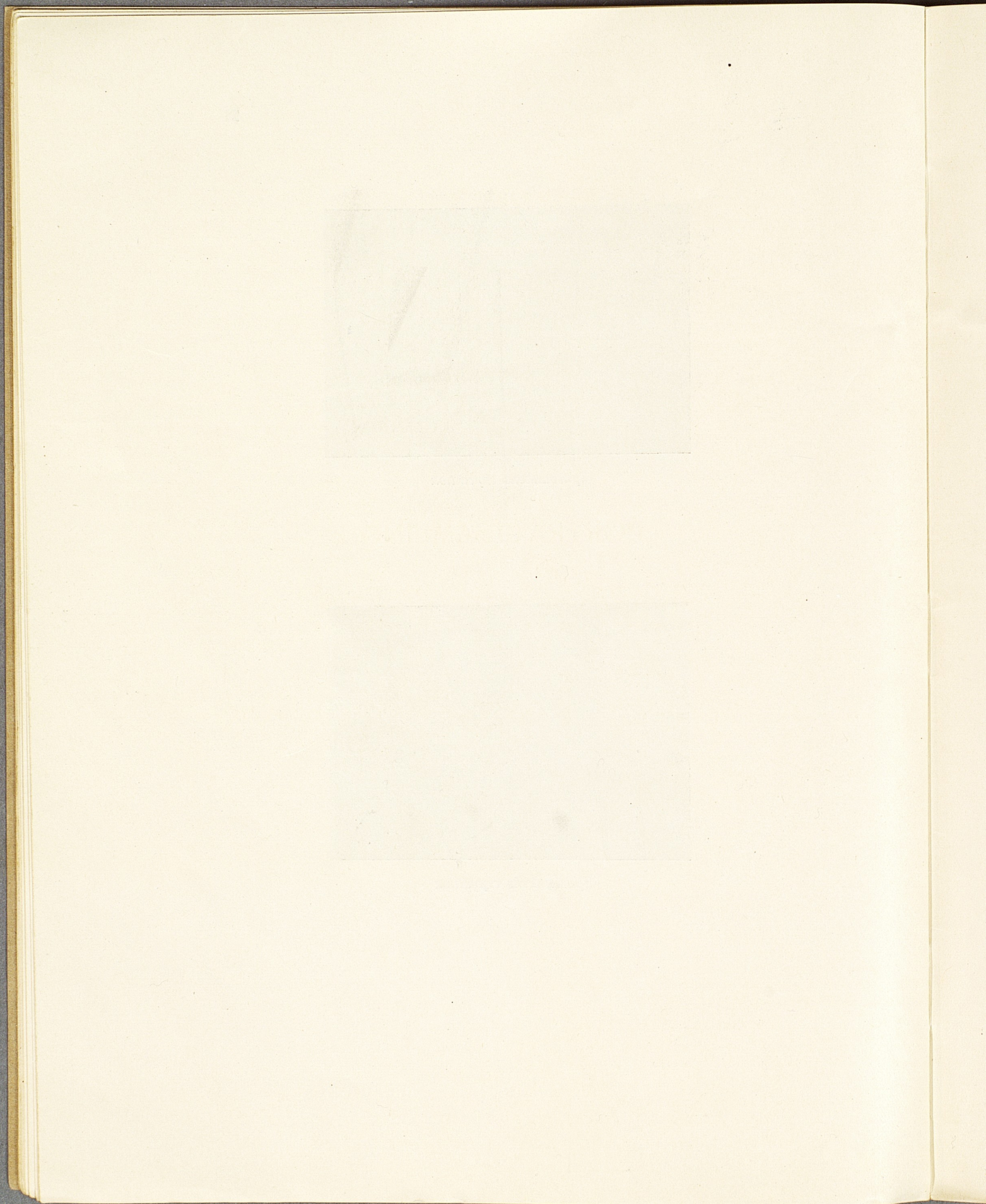
Styrelserummet

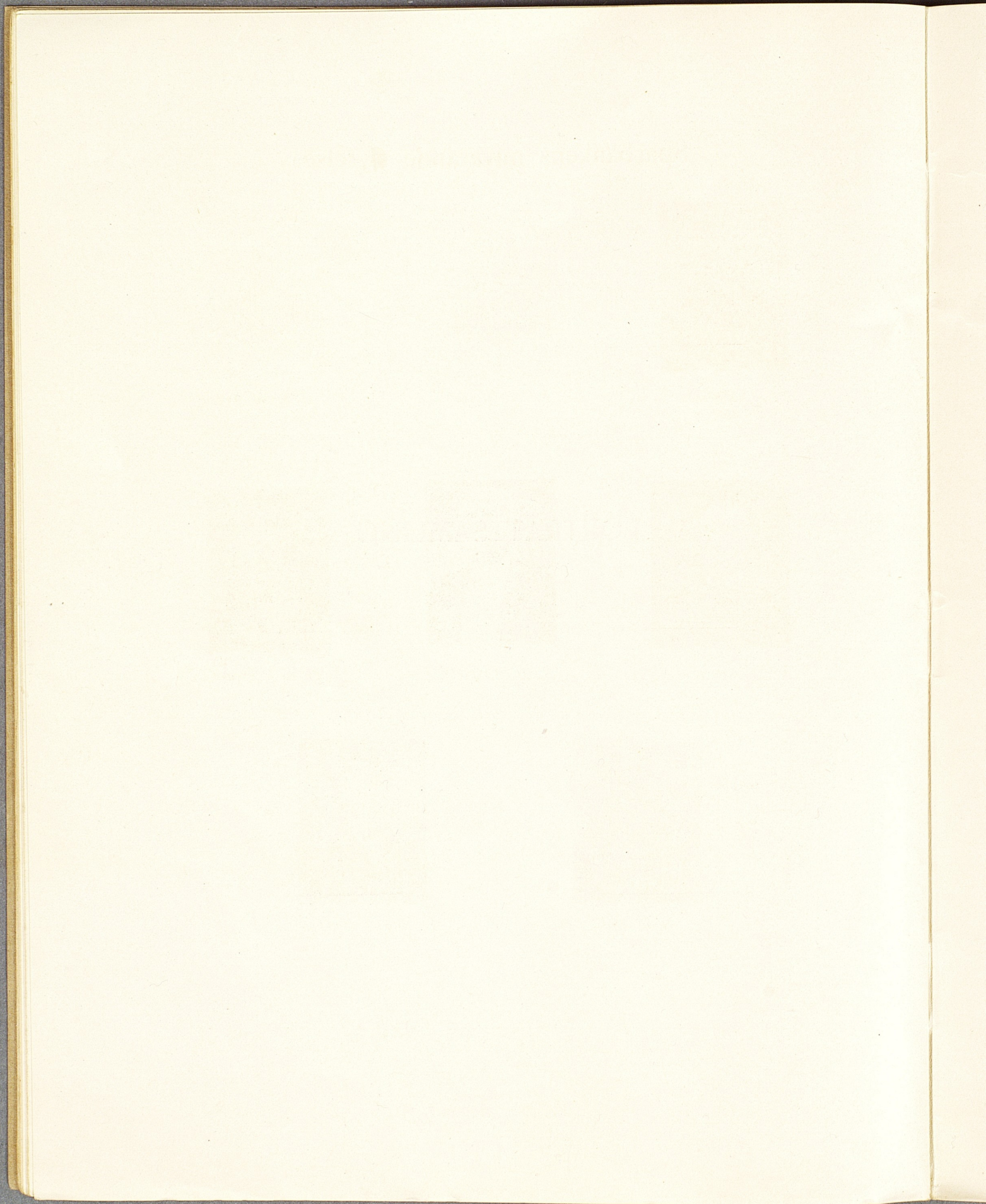
Sparbankens expedition

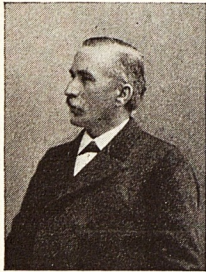
Sparbankens expedition

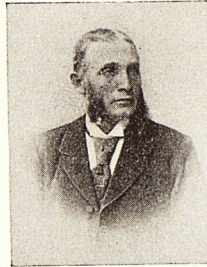
PORTRÄTTSAMLING

Sparbankens nuvarande styrelse

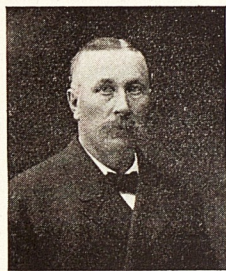
J. Ahnström
ordf.

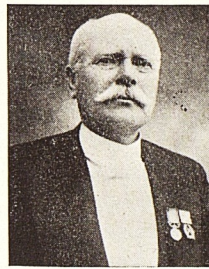
N. Olsson
v. ordf.

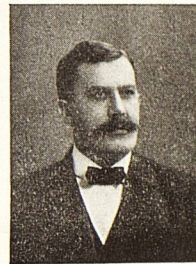
G. Ewald Widell

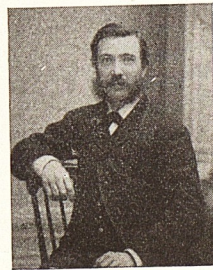
J. Bergqvist

C. H. Bergström

Oscar Laurén

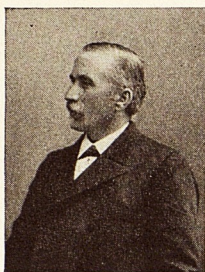

N. P. Wall
suppl.

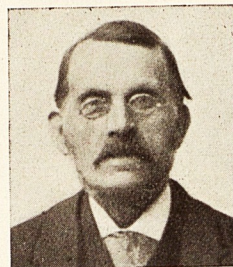
Axel Hellman
suppl.

Sparbankens nuv. huvudmän och principaler

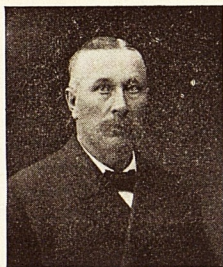
Josef Ahnström

Född 1848. Handlande. Dansk v. konsul. Ordf. i Sparbankens styrelse.

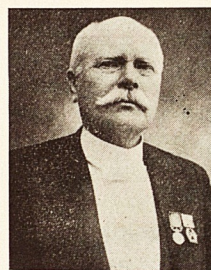
Anders Andersson

Född 1831. Byggmästare

Johan Bergqvist

Född 1869. Fiskexportör.

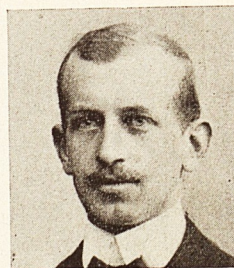
Carl Helmer Bergström

Född 1856. Kustöveruppsyningsman.

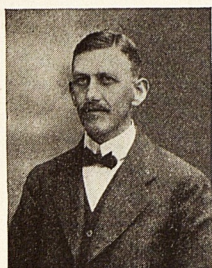
E. H. Edman

Född 1875. Sjökapten.

Bertil Egnell

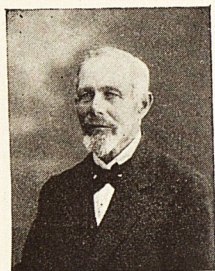
Född 1878. Direktör.

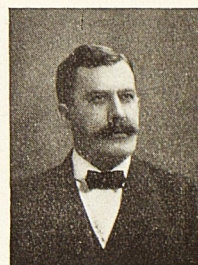
Axel Hellman
Född 1882. Handlande.

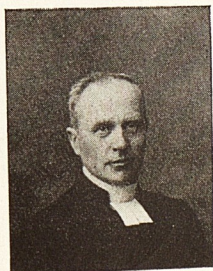
August Johansson
Född 1859. Hamnmästare.

Carl S. Jonsson
Född 1856. Fiskexportör.

Oscar Laurén
Född 1870. Handlande.

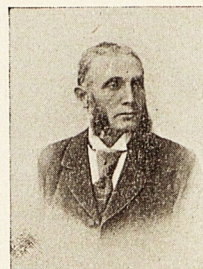
Albin E. Levén
Född 1865. Kyrkoherde.

Axel Liljeqvist
Född 1861. Apotekare.

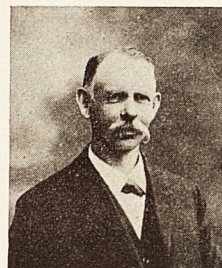
John William Olsson
Född 1872. Kopparslagare

Niklas Olsson
Född 1846. Handlande, v. ordf.

Olof Olsson
Född 1850. Fiskhandlande

Thor Olsson
Född 1864. Snickaremästare. Brandchef.

Ernst Rutgersson
Född 1877. Sjökapten.

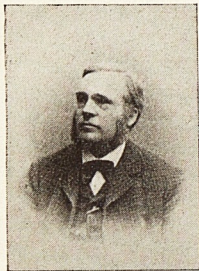
Otto Svensson
Född 1865. Handlande, Rådman.

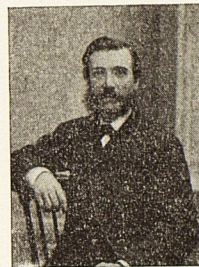
Johannes Svensson
Född 1851. Fiskhandlare.

P. A. Söderström
Född 1849. Lotsälderman.

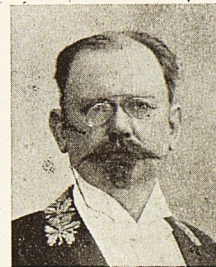
Nils Wahlström
Född 1841. Kakelugnsmakare.

Nils Peter Wall
Född 1847. Skräddaremästare.

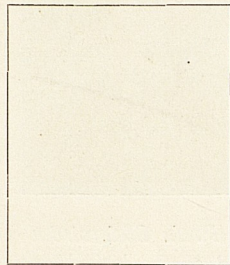

Gustaf Ewald Widell
Född 1865. Handlande.

Nils von Zweigbergh
Född 1860. Borgmästare.

Sparbankens tjänstemän.

J. W. Fundahn
Sparbankens förste kassör

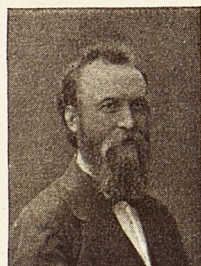
C. G. Röing

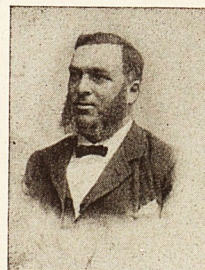
Gustaf E. Widell

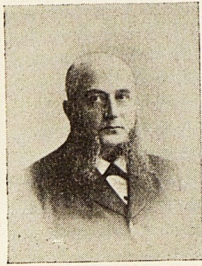
J. G. Hammardahl

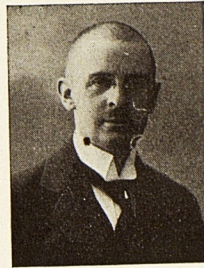
C. A. Olán

Alfr. Lundberg

C. A. Christensson

Osvald Olsson

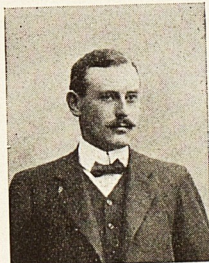
C. M. Olsson

J. E. Hedin

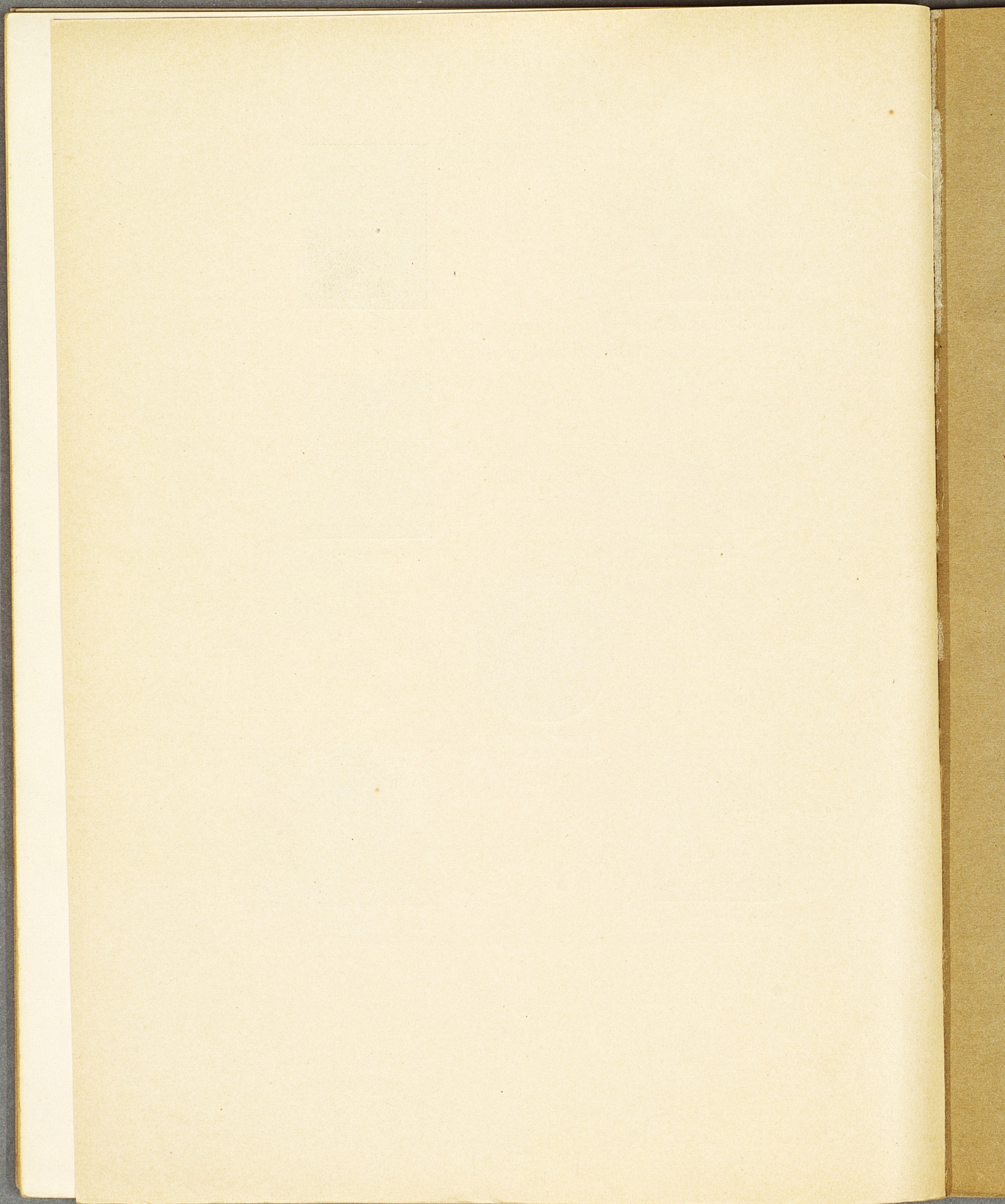
Ragnar Ahnström
Sparbankens nuvarande kamrer

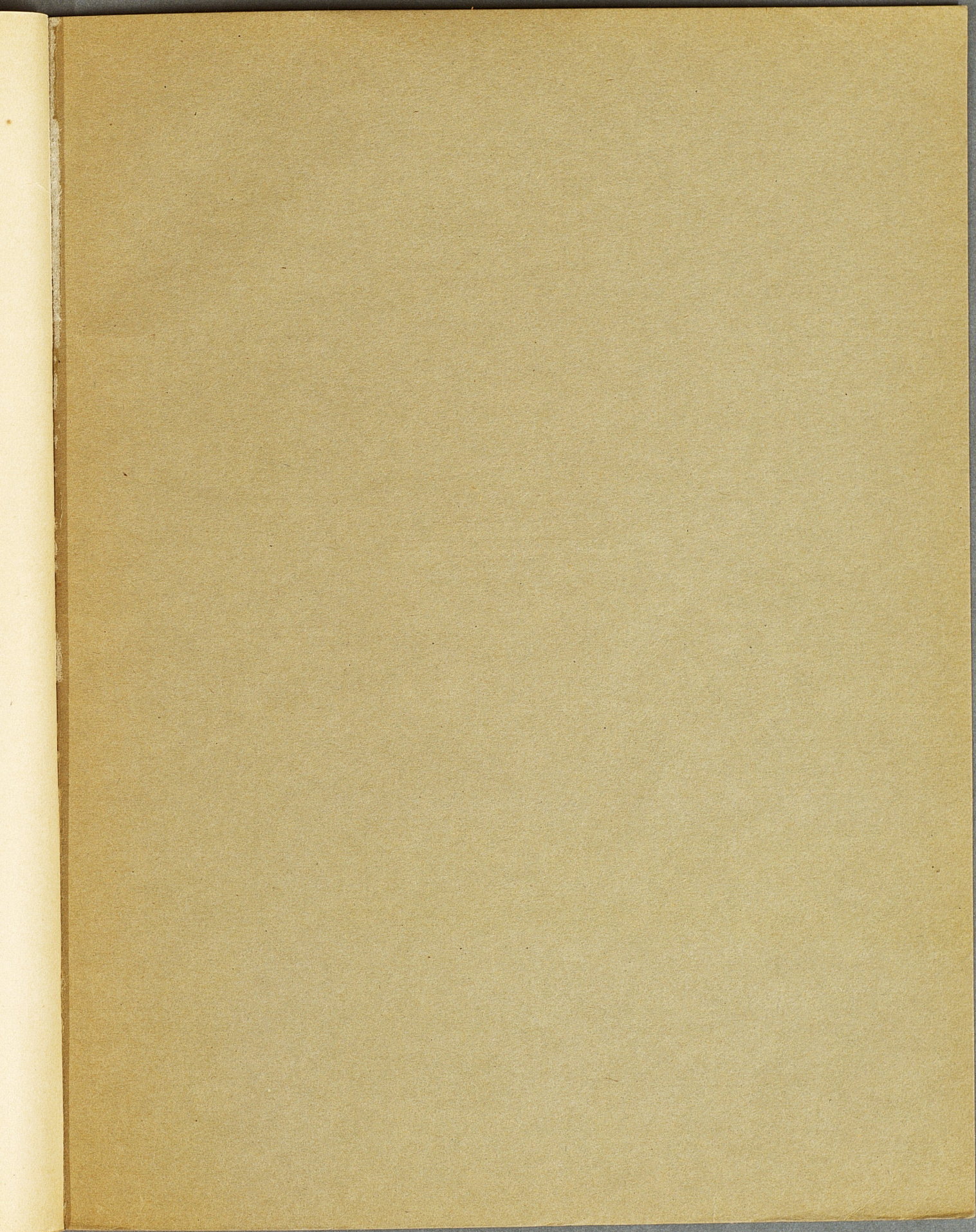

Anders Zachrisson
Bokhållare

Karin Ahnström
Kontorist

GÖTEBORG
LUNDBERGS BOKTRYCKERI
1918

www.books2ebooks.eu